DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

8. juli 1999 *

I sag C-203/98,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Maria Patakia, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøger,

mod

Kongeriget Belgien ved konsulent Anni Snoecx, Juridisk Tjeneste, Ministeriet for Udenrigsanliggender, Udenrigshandel og Udviklingssamarbejde, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg på Belgiens Ambassade, 4, rue des Girondins,

sagsøgt,

angående en påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser efter EF-traktatens artikel 6, 52 og 59 (efter ændring nu artikel 12 EF, 43 EF og 49 EF) ved at kræve, at erhvervsdrivende inden for EF skal have haft

* Processprog: fransk.

bopæl eller have været etableret i et år i Belgien for at kunne få registreret luftfartøjer i denne stat, og ved at nægte dem de ansøgte flyvetilladelser, hvorved det således uberettiget eller uforholdsmæssigt har hindret midlertidig eller varig præstation af andre tjenesteydelser på luftfartsområdet end transportydelser,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P.J.G. Kapteyn, og dommerne J.L. Murray og H. Ragnemalm (refererende dommer),

generaladvokat: S. Alber

justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 4. marts 1999,

på grundlag af kendelsen af 26. marts 1999 om genåbning af den mundtlige forhandling,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 10. juni 1999,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 28. maj 1998 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i medfør af artikel 226 EF (tidligere artikel 169) anlagt sag med påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser efter EF-traktatens artikel 6, 52 og 59 (efter ændring nu artikel 12 EF, 43 EF og 49 EF) ved at kræve, at erhvervsdrivende inden for EF skal have haft bopæl eller have været etableret i et år i Belgien for at kunne få registreret luftfartøjer i denne stat, og ved at nægte dem de ansøgte flyvetilladelser, hvorved det således uberettiget eller uforholdsmæssigt har hindret midlertidig eller varig præstation af andre tjenesteydelser på luftfartsområdet end transportydelser.

2 Artikel 3, stk. 3, andet afsnit, litra c) og d), i kongelig anordning af 15. marts 1954 om luftfart (herefter »den kongelige anordning«) indeholder en særordning for udlændinge, hvorefter adgangen til at få registreret luftfartøjer i Belgien er begrænset til henholdsvis »... udlændinge, som har tilladelse til at tage bopæl eller være bosat i Belgien, og som uden afbrydelse har været bosat her i mindst et år« og til »... udenlandske juridiske personer, som i mindst et år har haft sæde, agentur eller kontor i Kongeriget«.

3 Ved skrivelse af 31. oktober 1995 henledte Kommissionen den belgiske regerings opmærksomhed dels på visse restriktioner, som nogle erhvervsdrivende inden for EF, der ønskede at udøve virksomhed med luftfotografering på belgisk område, var stødt på, og som anførtes at være i strid med traktatens artikel 59, dels på problemerne med hensyn til foreneligheden af den kongelige anordnings artikel 3, stk. 3, andet afsnit, litra c) og d), med traktatens artikel 6 og 52.

4 Ved skrivelse af 9. februar 1996 svarede de belgiske myndigheder, at en anordning var under forberedelse, som indeholdt betingelser for udstedelse af tilladelse til arbejdsflyvninger. I en skrivelse af 27. august 1996 tilføjede de belgiske myndigheder, at udfærdigelsen af anordningen var påbegyndt, og at man snarest ville forelægge Kommissionen et udkast hertil.

5 Efter at have fastslået, at den kongelige anordning endnu ikke var blevet ændret, tilsendte Kommissionen den 19. juni 1997 Kongeriget Belgien en begrundet udtalelse, som den opfordrede det til at efterkomme inden for en frist på to måneder efter forkyndelsen.

6 I sit svar herpå af 28. juli 1997 anførte Kongeriget Belgien, at visse restriktioner for den frie udveksling af luftfartsydelser ikke længere blev opretholdt i praksis siden 1996, dog uden at fremkomme med nye oplysninger vedrørende restriktionerne for registrering af luftfartøjer i Belgien.

7 Da Kommissionen ikke har modtaget andre oplysninger om vedtagelsen af foranstaltningerne til ændring af de pågældende bestemmelser i den kongelige anordning, har den anlagt den foreliggende sag.

8 Som følge af de bemærkninger, den belgiske regering har fremført i svarskriftet, har Kommissionen begrænset stævningens genstand til spørgsmålet om den kongelige anordnings uforenelighed med traktatens artikel 6 og 52 og har frafaldet påstanden vedrørende artikel 59.

9 Efter Kommissionens opfattelse er de omhandlede bestemmelser i den kongelige anordning, som udelukker, at et fly, der tilhører en person eller et selskab, som er etableret i en anden medlemsstat, registreres i løbet af det første år, hvorunder den pågældende person er bosat eller det pågældende selskab etableret i Belgien, i

strid med traktatens artikel 6 og 52, for så vidt som de forskelsbehandler fysiske og juridiske personer fra de øvrige medlemsstater og hindrer deres etablering.

10 Den belgiske regering har hverken bestridt Kommissionens påstande eller dens argumenter. Den har anført, at den påtænker at ændre den kongelige anordnings artikel 3, stk. 3, andet afsnit, litra c) og d), således, at den imødekommer Kommissionens kritik, og at forvaltningen i perioden indtil de nye bestemmelser træder i kraft har forpligtet sig til ikke at anvende de omhandlede bestemmelser på juridiske eller fysiske personer fra de øvrige medlemsstater.

11 Traktatens artikel 6 forbyder inden for sit anvendelsesområde al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet. Dette forbud er for etableringsfriheds vedkommende konkretiseret i traktatens artikel 52.

12 I lighed med, hvad Domstolen har fastslået vedrørende registrering af et skib (jf. dom af 25.7.1991, sag C-221/89, Factortame m.fl., Sml. I, s. 3905, præmis 22), kan registrering af et luftfartøj ikke holdes adskilt fra udøvelsen af etableringsfriheden, når luftfartøjet er et middel for en EF-borger til at udøve en økonomisk aktivitet, som omfatter en fast indretning i en anden medlemsstat. Følgelig må de betingelser, der gælder for registrering af luftfartøjer, ikke medføre nogen forskelsbehandling på grundlag af nationalitet eller udgøre en hindring for etableringsfriheden.

13 Det må konstateres, at de pågældende bestemmelser i den kongelige anordning fastsætter en særordning for fysiske og juridiske personer fra andre medlemsstater end Kongeriget Belgien, som kræver mindst et års bopæl eller etablering i Belgien for at få indført et luftfartøj i denne stats register. Bestemmelserne udgør derfor en forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som hindrer disse personers etableringsfrihed.

14 Denne konstatering ændres ikke af den argumentation, som Kongeriget Belgien har fremført i svarskriftet, og hvorefter det siden 1996 har været administrativ praksis ikke at anvende de pågældende bestemmelser. Ifølge Domstolens faste praksis kan en administrativ praksis, der efter sin art kan ændres efter forvaltningens forgodtbefindende, og som ikke er bragt til offentlighedens kundskab på passende måde, nemlig ikke anses for at udgøre en gyldig gennemførelse af traktatens bestemmelser (jf. dom af 7.3.1996, sag C-334/94, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 1307, præmis 30).

15 På grundlag af de foranstående betragtninger må det således fastslås, at Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser efter traktatens artikel 6 og 52 ved at kræve, at erhvervsdrivende inden for EF skal have haft bopæl eller have været etableret i et år i Belgien for at kunne få registreret luftfartøjer i denne stat.

16 Da Kommissionen har meddelt, at den frafalder sin påstand vedrørende traktatens artikel 59, er det ufornødent at træffe afgørelse om, hvorvidt denne traktatbestemmelse er blevet tilsidesat, således som Kommissionen oprindelig gjorde gældende.

Sagens omkostninger

Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Kongeriget Belgien har tabt sagen og bør derfor pålægges sagens omkostninger, da Kommissionen har nedlagt påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

1) **Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser efter EF-traktatens artikel 6 og 52 (efter ændring nu artikel 12 EF og 43 EF) ved at kræve, at erhvervsdrivende inden for EF skal have haft bopæl eller have været etableret i et år i Belgien for at kunne få registreret luftfartøjer i denne stat.**

2) **Kongeriget Belgien betaler sagens omkostninger.**

Kapteyn Murray Ragnemalm

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. juli 1999.

R. Grass

Justitssekretær

P.J.G. Kapteyn

Formand for Fjerde Afdeling